

СТАТЕВІ ВІДМІННОСТІ ПРОЯВУ ПІДЛІТКОВОЇ ТРИВОЖНОСТІ

Велике значення для гармонійного розвитку підлітка має психічне здоров'я, тобто стан психологічного, фізичного та соціального благополуччя. Основною складністю даного вікового періоду є швидкий темп змін, що відбуваються із дитиною. Підліток переживає періоди підвищеної чутливості до навколишнього світу, коли він відчуває себе менш захищеним, ніж зазвичай. Переживання підлітка пов'язані, зокрема, із зовнішністю та увлеченням про себе, оцінкою однолітків та стосунками із батьками, навчанням тощо (самооціночна, міжособистісна та навчальна тривожність, за А. М. Прихожан). Оскільки тривожність часто стає пусковим механізмом розладів емоційної сфери особистості, актуальним є дослідження причин виникнення та пошук засобів корекції тривожної поведінки у школярів. Суттєву роль відіграє також вивчення статевих відмінностей прояву тривожності.

Емоційний стан, що виникає за умови сприйняття ситуації як невизначеної, в психологічній літературі розглядають як *стан тривоги*. В основі феноменології тривоги лежить переживання страху, спільним для них є почуття занепокоєння, розгубленості. Проте тривога, на відміну від страху, лише в частині випадків переживається як негативне відчуття майбутньої загрози; радісне хвилювання чи хвилююче очікування також є проявами тривоги. Індивідуальна психологічна особливість, яка проявляється у підвищеній схильності відчувати занепокоєння в різноманітних життєвих ситуаціях, трактується як *тривожність*. Тривожна людина постійно очікує несприятливого розвитку якихось подій і навіть у досягненні успіху сподівається на негативні наслідки – висловлювання, оціночні судження, переживання, дії з боку оточуючих. Поряд з визначенням дослідники виділяють різні види та рівні цього явища, зазначаючи, що нормальному пристосуванню до середовища сприяє середній рівень, тоді як низький чи занадто високий рівень є фактором дезадаптації особистості. Ч. Спілбергер виділяє особистісну тривожність та ситуативну тривогу. Перша передбачає широке коло об'єктивно безпечних обставин, які суб'єктивно переживаються як такі, що несуть загрозу самооцінці чи навіть життю. Друга виникає як короточасна реакція на конкретну ситуацію, яка містить об'єктивну чи суб'єктивну загрозу для людини.

Нами було проведено дослідження шкільної тривожності серед учнів 7-х класів за допомогою методики Філіпса, у якому встановлено статистично значимі відмінності в рівнях її прояву серед юнаків та дівчат. Для переважної більшості учнів рівень тривожності є середнім (норма). Інші учні мають низький рівень тривожності, причому переважають серед цих досліджуваних саме *юнаки*. Виявлена тенденція заслуговує на увагу в подальших дослідженнях, оскільки *«нечутливість до неблагополуччя»*, як правило, має компенсаторний, захисний характер та перешкоджає повноцінному формуванню особистості.

Науковий керівник: Сапельнік О.В., викладач